

Undervisningsmaterial: Koldioxidutsläpp- ett etiskt dilemma i global politik

Det här undervisningsmaterialet bygger på elevernas förståelse och reflektion efter att ha läst forskningsbladet *Koldioxidutsläpp - ett etiskt dilemma i global politik*. Du som lärare väljer om de ska läsa bladet under lektionstid eller komma förberedda. I slutet av dokumentet finns markeringar för applicerbara element i skolverkets kursplan för geografi.

Frågor att diskutera/inlämningsfrågor:

1. Klimatförändringen är en enorm utmaning för samhällen världen över. Utöver att det påverkar naturen vi är beroende av så ställer det frågor om rättvisa mellan människor eftersom konsekvenserna av en förhöjd global temperatur påverkas oss olika och vi har olika förutsättningar att begränsa klimatförändringen. Vad tycker du att områden som vetenskap, politik och etik har för roller i att begränsa klimatförändringen? Fundera kring vad bladet beskriver som skillnaden mellan vetenskap och etik.

Svaren kan se olika och detta kan skapa en diskussion.

Viktigt att komma ihåg är att vetenskapen beskriver hur något är, till exempel vad klimatförändring faktiskt är och vad som skapar det. Etiken besvarar hur något bör vara. Är klimatförändringen ok eller inte? Vilka åtgärder kan tas till och rättfärdigas? Ett globalt förbud mot koldioxidutsläpp skulle till exempel vara effektivt, men kan följderna rättfärdigas?

Politik är ett handlingskraftigt verktyg. En del miljöetiker beskriver att politiker till viss mån tar till sig vetenskapen och agerar utifrån det, men att man saknar en etisk diskussion om åtgärder där man går till botten med vad som är det yttersta syftet med sitt handlande. Det handlar inte nödvändigtvis komma överens om vad som är det yttersta syftet, utan att förstå varandra för att kunna komma närmre beslut.

2. Fundera över cirkeldiagrammen i bladet. Vad drar du för slutsatser utifrån dessa?

Två stora perspektiv som tas upp här som eleverna bör förstå.

Det ena är det om utsläpp per person, att man alltså väljer att jämföra hur mycket ett land släpper ut per capita istället för att rakt av jämföra två länders totala utsläpp. Det är rimligtvis mer rättvist att säga att ett land med stor befolkning måste få släppa ut mer än ett land med liten befolkning, för att medborgarna i respektive länder ska åtminstone kunna ha samma förutsättningar. Det andra är att räkna med historiska utsläpp. Då får visserligen dagens medborgare lastas med tidigare medborgares utsläpp, men de drar också många fördelar från detta. Hur mycket koldioxidutsläpp länder har släppt ut historiskt har ökat ländernas möjlighet att bygga en god ekonomi och bra infrastruktur som medborgare gynnas av nu.

I slutet av bladet nämns konsumtionsbaserade utsläpp som man kan läsa om via en länk. Det ger ytterligare ett perspektiv som kan visa att eleverna förstår hur olika perspektiv av koldioxidutsläpp kan påverka idéer om vad som är rättvist.

3. Det finns två rivaler till lika-per-person-principen. Vilka är de och vad innebär de? Kan du tänka dig andra principer för att fördela koldioxidutsläpp globalt?

Detta beskrivs under rubriken Alternativ till lika-per-person-principen och diskuteras under Svar på tal – därför är Lika per person att föredra.

I en diskussion om fördelningsteorier så blir det lätt att man diskuterar lösningar till hela klimatkrisen. Det är också en viktig diskussion, men det är bra att vara noggrann med att skilja på dem och hålla reda på vad som diskuteras. Fördelningsteorier är till för att besvara frågan om vem som får släppa ut koldioxid och inte för att lösa klimatkrisen. Den sistnämnda diskussionen kan ändå vara givande och välkommen!

Kursplan - Geografi

Förutsättningarna för liv på jorden är unika, föränderliga och sårbara. Det är därför alla människors ansvar att förvalta jorden så att en hållbar utveckling blir möjlig. Samspelet mellan människan och hennes omgivning har gett upphov till många olika livsmiljöer. Geografi ger oss kunskap om dessa miljöer och kan bidra till förståelse av människans levnadsvillkor.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet geografi ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om geografiska förhållanden och utvecklar en geografisk referensram och ett rumsligt medvetande. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om, och kunna göra jämförelser mellan, olika platser, regioner och levnadsvillkor. Eleverna ska även ges förutsättningar att utveckla en medvetenhet om de sammanhang där geografiska kunskaper är viktiga och användbara.

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om vilka mänskliga verksamheter, och av naturen framkallade processer, som påverkar jordytans former och mönster. Den ska även bidra till att eleverna får erfarenheter av att tolka och bedöma konsekvenser av olika förändringar som sker i det geografiska rummet.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förtrogenhet med hur man växlar mellan olika tids- och rumsperspektiv. Genom undervisningen ska eleverna utveckla kunskaper om hur människa, samhälle och natur samspelar och vilka konsekvenser det får för naturen och människors levnadsvillkor. Undervisningen ska ge eleverna kunskap om kartan och kännedom om viktiga namn, läges- och storleksrelationer så att de kan orientera sig och dra slutsatser om natur- och kulturlandskap och om människors levnadsvillkor. På så sätt ska eleverna ges möjlighet att se världen ur ett helhetsperspektiv. Undervisningen ska även ge eleverna förutsättningar att utveckla kunskaper i att göra geografiska analyser av omvärlden och att presentera resultaten med hjälp av geografiska begrepp.

Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla kunskaper om varför intressekonflikter om naturresurser uppstår. Undervisningen ska också medverka till att eleverna utvecklar kunskaper om hur vi kan påverka framtiden i riktning mot en mer acceptabel levnadsmiljö för alla.

Genom undervisningen i ämnet geografi ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- analysera hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen,
- utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen,
- göra geografiska analyser av omvärlden och värdera resultaten med hjälp av kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker, och
- värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling.